

Βρυξέλλες, 26 Νοεμβρίου 2024
(OR. en)

16238/24

LIMITE

JAI 1755
MIGR 435
RELEX 1510

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Προεδρία
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Αντιμετώπιση της μετανάστευσης – Εξετάζοντας νέους τρόπους για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της αντικανονικής μετανάστευσης

Η ενθάρρυνση των κρατών μελών να ανταλλάσσουν απόψεις σχετικά με «νέες και καινοτόμες» λύσεις στον τομέα της μετανάστευσης αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα της συγγραφικής Προεδρίας. Ως εκ τούτου, αρχής γενομένης από την άτυπη σύνοδο των υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων στις 22 Ιουλίου 2024, η Προεδρία ξεκίνησε σειρά συζητήσεων σχετικά με πιθανές καινοτόμες προσεγγίσεις στον τομέα της μετανάστευσης, με ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση των δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στην εξωτερική διάσταση της μετανάστευσης και στην ανάγκη για ισχυρότερη πολιτική επιστροφής. Στο πλαίσιο αυτό, η EMA διεξήγαγε στις 16 Σεπτεμβρίου διεξοδική συζήτηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να καταστεί αποτελεσματικότερο το σύστημα επιστροφής της ΕΕ, γεγονός που κατέδειξε τη προσήλωση των κρατών μελών στην ταχεία αντιμετώπιση όλων των σχετικών πτυχών. Κατά τη διάρκεια αυτής της ανταλλαγής απόψεων, ορισμένα κράτη μέλη ανέφεραν τα «κέντρα επιστροφής» ως μία από τις πιθανές «νέες» λύσεις που θα πρέπει να εξεταστούν περαιτέρω.

Κατά το Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων στις 10 Οκτωβρίου 2024, οι υπουργοί συμφώνησαν ότι με την επανεξέταση του ισχύοντος νομικού πλαισίου για τις επιστροφές θα πρέπει να καταστούν δυνατές πιθανές καινοτόμες λύσεις, όπως τα «κέντρα επιστροφής». Τόνισαν ότι η σκοπιμότητα αυτών των λύσεων θα πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά από εμπειρογνώμονες, με παράλληλη διασφάλιση την πλήρους συμμόρφωσης προς το ενωσιακό και το διεθνές δίκαιο, και με ισχυρή δέσμευση για την προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Με σκοπό τη διερεύνηση των επιχειρησιακών πτυχών, η Στρατηγική Επιτροπή για τη Μετανάστευση, τα Σύνορα και το Άσυλο — SCIFA διεξήγαγε στρατηγική συζήτηση σχετικά με την έννοια των «κέντρων επιστροφής» κατά τη συνεδρίασή της στις 14 Νοεμβρίου 2024. Στόχος της συζήτησης ήταν να διερευνηθούν οι βασικές προϋποθέσεις και διασφαλίσεις που σχετίζονται με την έννοια αυτή. Οι συζητήσεις θα συνεχιστούν σε επίπεδο εμπειρογνομώνων για την ανάλυση των τεχνικών και νομικών πτυχών της έννοιας με στόχο την καθοδήγηση των περαιτέρω εργασιών επί του θέματος.

Τέλος, μια πρώτη συζήτηση σχετικά με την επικείμενη αναθεώρηση της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας θα πραγματοποιηθεί στην EMA στις 11 Δεκεμβρίου.

Παράλληλα με αυτές τις συζητήσεις για την εξεύρεση καινοτόμων λύσεων, η EMA διεξήγαγε, στις 30 Οκτωβρίου, συζήτηση σχετικά με την οικειοθελή επιστροφή των σύρων προσφύγων βάσει ανεπίσημου εγγράφου που παρουσίασε η Επιτροπή, την οποία ακολούθησε ανεπίσημο πρόγευμα με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης στις αρχές Δεκεμβρίου.

Καθώς η αντικανονική μετανάστευση προς την Ευρώπη εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό ακανθώδες ζήτημα του οποίου η επιδείνωση έχει πολλαπλά βαθύτερα αίτια, παρατηρείται μια σημαντική αλλαγή πολιτικής στην Ευρώπη, η οποία δίνει νέα ώθηση στο έργο μας. Ένα σαφές μήνυμα για την αλλαγή αυτή μπορεί να παρατηρηθεί στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 17ης Οκτωβρίου 2024, στα οποία τονίζεται ότι «... θα πρέπει να εξεταστούν νέοι τρόποι για την πρόληψη και την καταπολέμηση της αντικανονικής μετανάστευσης...»¹.

Η Προεδρία θα ήθελε να υπογραμμίσει ότι για την έμπρακτη εφαρμογή ορισμένων «νέων» λύσεων απαιτείται να αναληφθεί ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών στην εξωτερική διάσταση της μετανάστευσης, και παράλληλα να αποφευχθεί η ακούσια δημιουργία νέων μεταναστευτικών οδών ή η πρόσθετη επιβάρυνση των κρατών μελών της ΕΕ. Η ανάπτυξη νέων συνεργασιών με τις τρίτες χώρες εταίρους καταγωγής και διέλευσης, καθώς και η εμβάθυνση των υφιστάμενων είναι καθοριστικής σημασίας για την προσπάθεια αυτή. Αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της βιώσιμης διαδικασίας εφαρμογής και ουσιαστικό στοιχείο για να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των παράνομων αναχωρήσεων και για να βελτιωθεί περαιτέρω η κατάσταση των μεταναστών, των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων όσο το δυνατόν εγγύτερα στη χώρα καταγωγής τους.

¹ Έγγρ. EUCO 25/24, Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (17 Οκτωβρίου 2024) - Συμπεράσματα.

Η Προεδρία πιστεύει ακράδαντα ότι οποιαδήποτε βιώσιμη «καινοτόμος» λύση θα πρέπει να βασίζεται σε κοινούς στόχους, συνεργατικές προσπάθειες και αμοιβαία εμπιστοσύνη, σύμφωνα με την προσέγγιση της «Ομάδας Ευρώπη», και να διασφαλίζει επίσης τη στήριξη των πολυμερών και των περιφερειακών θεσμικών οργάνων. Οι επιλογές για οποιαδήποτε λύση θα πρέπει επίσης να αναλυθούν πρώτα από την άποψη της πρακτικής σκοπιμότητας, έτσι ώστε να παρέχεται η δυνατότητα συμφωνίας επ' αυτής με την εκάστοτε τρίτη χώρα εταίρο. Οι αρχές αυτές θα πρέπει να χρησιμεύσουν ως κατευθυντήριο πλαίσιο για τις εν εξελίξει εργασίες μας, οι οποίες μπορούν να συμπεριλάβουν την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης «εργαλειοθήκης» που να περιγράφει τα μέσα που έχουμε στη διάθεσή μας για να αναλάβουμε τη συλλογικής μας ευθύνη, από κοινού με τρίτες χώρες εταίρους. Τα μέτρα που αποσκοπούν να διευκολύνουν ή να καταστήσουν δυνατή τη συνεργασία των εταίρων μας που επιθυμούν να συμμετάσχουν στην υλοποίηση «νέων» πρωτοβουλιών θα πρέπει να βασίζονται στη χρήση όλων των σχετικών πολιτικών, μέσων και εργαλείων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων της διπλωματίας, της ανάπτυξης, του εμπορίου και των θεωρήσεων, αλλά και των διμερών εργαλείων συγκεκριμένων κρατών μελών στο πνεύμα της «Ομάδας Ευρώπη». Θα πρέπει επίσης να χρησιμοποιηθούν μέτρα όπως η ενισχυμένη στήριξη της επανένταξης, η υποβοηθούμενη οικειοθελής επιστροφή αντικανονικών μεταναστών που διαμένουν στη χώρα εταίρο στις χώρες καταγωγής τους, η εθελοντική επανεγκατάσταση, η ειδική ανάπτυξη ικανοτήτων και η τεχνική βοήθεια, οι νόμιμες οδοί σύμφωνα με τις εθνικές αρμοδιότητες και η επιχειρησιακή συνεργασία (επίσης με τη συμμετοχή των σχετικών οργανισμών της ΕΕ). Επιπλέον, η ενθάρρυνση των οικειοθελών επιστροφών, καθώς και η εντατικοποίηση της συνεργασίας μας με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και τον ΔΟΜ, καθώς και με άλλους σχετικούς οργανισμούς, θα πρέπει να αποτελούν τμήμα αυτής της «εργαλειοθήκης».

Ερωτήματα για τους υπουργούς:

- 1) Συμφωνείτε ότι, παράλληλα με τις τεχνικές εργασίες για καινοτόμες λύσεις, πρέπει να καθορίσουμε ένα σύνολο πολιτικών, μέσων και εργαλείων της ΕΕ («εργαλειοθήκη») με στόχο τη διασφάλιση της συντονισμένης χρήσης τους, ώστε να αυξήσουμε την κοινή μας επιρροή και να μετριάσουμε την επιβάρυνση των τρίτων χωρών εταίρων που επιθυμούν να συμμετάσχουν στην εφαρμογή «καινοτόμων λύσεων» που συνδέονται με τη μετανάστευση;
- 2) Ποια μέτρα, κατά την άποψή σας, θα πρέπει να αποτελέσουν μέρος αυτής της ολοκληρωμένης «εργαλειοθήκης»;